

FRANK HERBERT

KAPITULA:
DUINA

premedia

FRANK HERBERT V SLOVENČINE

Duna
Spasiteľ Duny
Deti Duny
Božský imperátor Duny
Kacíri Duny
Kapitula: Duna

KOMIKSOVÁ DUNA:

Duna, grafický román I
Duna, grafický román II: Muad'Dib

PRIPRAVUJEME:

Herbert, Anderson: Lovci Duny
Herbert, Anderson: Piesočné červy Duny

FRANK HERBERT

**KAPITULA:
DUNA**

Z angličtiny preložila
Marína Gáľisová

premedia
~

Frank Herbert: Kapitula: Duna

Prvé vydanie

Copyright © 1985 by Frank Herbert

All rights reserved

Translation © Marína Gálisová, 2023

Slovak edition © Vydavateľstvo Premedia, 2023

ISBN 978-80-8242-194-4

Tí, ktorí túžia, aby sa minulosť zopakovala, musia mať pod kontrolou vyučovanie dejín.

ZÁVER BENE GESSERITU

Keď z prvej benegesseritskej axolotlovej nádrže prišlo na svet gholské dieťa, Matka predstavená Darwi Odradová prikázala, aby sa v jej súkromnej jedálni na najvyššom poschodí Centrály konala tichá oslava. Sotva začalo sviatať a druhé dve členky jej Rady – Tamalanová a Bellondová – sa pozvaníu nepotešili, hoci im Odradová ponúkla raňajky pripravené svojou osobnou šéfkuchárkou.

„Nie každá žena smie viesť pôrod vlastného otca,“ utrúsila Odradová, keď ostatné členky šomrali, že majú toho priveľa, aby sa zúčastňovali na podobnom „nezmyselnom mrhaní časom“.

Len Tamalanová vo svojom vysokom veku prejavila prefíkané pobavenie.

Bellondovej mäsité črty nedali najavo vôbec nič, čo sa u nej často rovnalo grimase.

Ako to, zamyslela sa Odradová, že Bell nepocituje odpor k relatívnemu prepychu prostredia, v ktorom žije Matka predstavená? Odradovej príbytok bol jasným prejavom jej nadradeného postavenia, ale tento rozdiel vyjadroval skôr jej povinnosti než povýšenosť nad sestrami. Malá jedáleň jej umožňovala hovoriť pri jedení s poradkyňami.

Bellondová sa kradmo obzerala okolo seba, očividne sa nevedela dočkať, kedy už bude preč. Na pokusy prelomiť jej pancier zložený z odmeranosti a chladu sa už vyplytvalo množstvo energie.

„Bol to veľmi čudný pocit – držím v náručí dieťa a uvažujem: *Toto je môj otec,*“ povedala Odradová.

„Nie som hluchá, počula som ťa aj prvý raz!“ prehovorila Bellondová hlbokým hlasom, takmer barytónom, ktorý vibroval odkiaľsi z bránice, akoby jej každé slovo spôsobovalo mierne tráviace ťažkosti.

Odradovej suchému humoru však rozumela. Starý bašár Miles Teg bol

skutočne jej otcom. A sama Odradová nazbierala bunky (pod nechty) na vypestovanie tohto nového ghola – bola to súčasť dlhodobého „plánu možností“, ak by sa im niekedy podarilo odkopírovať nádrže Tleilaxanov. No Bellondová by sa dala radšej vyhnúť z Bene Gesseritu, než by prikývla na Odradovej komentár k životne dôležitej technológii Sesterstva.

„V tejto dobe je to podľa mňa zbytočná frivolnosť,“ odvrkla Bellondová. „Tie šialené ženské sa nás pokúšajú vyhladiť, a tebe sa zachcelo oslavy!“

Odradová s istou námahou udržala mierny tón. „Ak nás Ctené matre nájdú skôr, než sa stihneme pripraviť, dôvodom by mohlo byť aj to, že sme upadli na duchu.“

Bellondovej priamy pohľad do Odradovej očí bez slov vyjadril znechucujúce obvinenie: Tie príšerné ženské už vyhladili šestnásť našich planét!

Odradová dobre vedela, že nie je správne premýšľať o tých planétach ako o vlastníctve Bene Gesseritu. Voľná konfederácia planetárnych vlád, ktorá sa sformovala po Hladomore a Rozptyle, bola síce v oblasti životne dôležitých služieb a spoľahlivých komunikačných prostriedkov závislá od Sesterstva, lenže dávne frakcie pretrvali – CHOAM, Vesmírna gilda, Tleilax, roztrúsené bunky kňazov Rozdeleného boha, ba dokonca aj pomocnice Rybích hovorkýň a spolky schizmatikov. Rozdelený boh zanechal ľudstvu rozdelené impérium – a všetky jeho frakcie stratili po vyčíňaní Ctených matre odrazu význam. Bene Gesserit – ktorý stále do veľkej miery uchovával staré obrady – bol prirodzene hlavným terčom útoku.

Bellondovej myšlienky boli vždy ohraničené rámcom hrozby, ktorú predstavovali Ctené matre. Bola to jej slabá stránka, ktorú u nej Odradová rozoznala. Občas už mala chuť nahradiť Bellondovú inou kandidátkou, ale dnes už bolo aj samo Sesterstvo rozdelené na frakcie a nik nemohol poprieť, že Bell je vynikajúca organizátorka. Archív nikdy nefungoval lepšie ako pod jej vedením.

Tak ako sa to Bellondovej často podarilo, aj teraz bez slov zamerala pozornosť Matky predstavenej na lovkyne, ktoré ich prenasledovali ukrutne a vytrvalo. Pokazilo to atmosféru tichého triumfu, ktorú chcela dnes Odradová vytvoriť.

Silou vôle nasmerovala myšlienky znovu k novorodenému gholovi. Teg! Keby sa dali obnoviť jeho pôvodné spomienky, Sesterstvo by opäť do svojich služieb získalo najlepšieho bašára v dejinách. Bašára a mentata! Vojenského génia, ktorého zdatnosť bola už v Starom impériu legendárna.

Žiaľ, ani Teg im nemusel pomôcť v boji proti tým ženám, ktoré sa vrátili z Rozptylu...

Bohovia, ak nejakí ste, nedovoľte, aby nás Ctené matre našli! Ešte nie!

Teg zároveň predstavoval množstvo znepokojivých neznámych a možností. Obdobie pred tým, ako zahynul pri zničení Duny, bolo zahalené tajomstvom.

Na Gammu sa dopustil skutku, ktorým bezhranične rozzúrila Ctené matre. Čo to bolo? Určite nie iba jeho samovražedný boj, ten by na vyvolanie takej šialenej reakcie nestačil. Zachovali sa chýry, úryvky a útržky z jeho pôsobenia na Gammu pred dunsou kataklizmou. Pohyboval sa tak rýchlo, že to ľudské oko nezachytilo! Naozaj? A čo to bolo? Ďalší výhonok divokých schopností skrytých v génovom odkaze Atreidesovcov? Alebo mutácia? Či len ďalší tegovský mýtus? Sesterstvo sa to potrebovalo čím skôr dozvedieť.

Akolytka priniesla tri porcie raňajok a sestry sa rýchlo najedli, akoby to chceli mať čím skôr za sebou, pretože mrhanie časom je nebezpečné.

Odradovej spoločníčky odišli, v nej však doznieval šok z Bellondovej nevyjadrených obáv.

A mojich vlastných obáv.

Matka predstavená mala k dispozícii ohromné zdroje: hlbokú lojalitu svojich služobníkov, vojsko pod velením bašára vycvičeného ešte Tegom (ten teraz s veľkou časťou vojakov strážil vzdialenú školskú planétu Sesterstva Lampadas), remeselníkov a technikov, špiónov a agentov po celom Starom impériu, nespočetných zamestnancov, ktorí od Sesterstva očakávali ochranu pred Ctenými matre, a všetky Ctihodné matky s Inými spomienkami, siahajúcimi až k úsvitu času.

Odradová si mohla byť bez falošnej pýchy vedomá toho, že predstavuje vrchol všetkých silných stránok Ctihodnej matky. Ak nenašla dostatočné informácie vo svojich osobných spomienkach, sestry v jej okolí doplnili, čo chýbalo. Dalo sa siahnuť aj do strojových dát, tým však od prírody nedôverovala a netajila to.

Pocítila pokušenie pohrabať sa v iných životoch, ktoré používala ako sekundárnu pamäť – v tých podzemných vrstvách vedomia. V skúsenostiach Iných by sa možno dali objaviť brilantné riešenia ich ťažkej situácie. To však bolo nebezpečné! V tých vrstvách mohol človek blúdiť celé hodiny, fascinovaný mnohorakosťou variácií ľudského typu. Bolo lepšie ponechať Iné spomienky na mieste, v rovnovážnom stave, vždy po ruke a v prípade nutnosti aj nemiestne vtieravé. Vedomie bolo taviacim téglikom. A jej kotvou v realite.

Pomohla stará mentatská metafora Duncana Idaha.

Vedomie seba: pohľad do zrkadiel, ktoré prechádzajú vesmírom, cestou zber nových obrazov – nekonečná reflexia. Nekonečno vnímané ako konečné, analógia vedomia nesúca vnímané útržky nekonečna.

Nikdy nepočula slová, ktoré by sa viac priblížili k jej bezslovnému chápaniu. „Špecializovaná komplexnosť,“ nazval to Idaho. „Zbierame, zhromažďujeme a reflektujeme naše systémy usporiadania.“

Skutočne, Bene Gesserit sa stotožňoval s názorom, že ľudia sú život, ktorý naplánovala evolúcia, aby vytvorila poriadok.

A ako to teraz pomôže proti týmto ženám neporiadku, ktoré nás prenasledujú? K akej vetve evolúcie patria? Alebo je evolúcia iba iné meno Boha? Sestry by sa takejto „zbytočnej špekulácii“ vysmiali.

V poriadku, no v Inej pamäti by sa možno dala nájsť odpoveď.

Ach! Aké pokušenie!

Ako zúfalo chcela preniesť svoje sužované ja do minulých totožností a pocítiť, aké to bolo, žiť v ich dobe. Zamrazilo ju však, len čo si uvedomila bezprostredné nebezpečenstvo s tým spojené. Pocítila, ako sa na okrajoch jej vnímania tlačia Iné spomienky. „Takto to bolo!“ „Nie! Skôr takto!“ Aké boli pažravé! Človek si v minulosti musel vyberať, voľiť, oživovať ju, ale len nenápadne. A nebol vari práve toto účel vedomia, sama esencia života?

Vyberaj si z minulosti, porovnávaj ju s prítomnosťou: odhaľuj dôsledky.

Tak sa Bene Gesserit pozeral na dejiny a tak im v životoch rezonovali prastaré slová Santayana: „Tí, ktorí si nepamätajú minulosť, sú odsúdení prežiť ju znovu.“

Samotné budovy Centrály, najmocnejšej inštitúcie Sesterstva, odrážali presne tento postoj všade, kam sa len Odradová pozrela. Konceptuálne tu dominovala úžitkovosť. Len máločo v benegesseritských centrách smelo presahovať číru praktickosť, máločo sa uchovávalo z čistej nostalgie. Sesterstvo nepotrebovalo archeológov. Dejiny stelesňovali Ctihodné matky.

Pomaly (omnoho pomalšie ako zvyčajne) na ňu výhľad z vysoko umiestneného okna zapôsobil pokojom. Oči jej podávali hlásenie o všadeprítomnom benegesseritskom poriadku.

No Ctené matre by tento poriadok v okamihu dokázali rozbiť. Situácia Sesterstva bola dnes omnoho horšia než pod panstvom Tyrana. Mnohé z rozhodnutí, ktoré musela Odradová urobiť, boli odporné. A jej pracovný priestor bol presne v dôsledku činov, ktoré sa tu odohrali, menej príjemný.

Odpísať benegesseritskú pevnosť na Palme?

Takýto návrh bol v rannom hlásení od Bellondovej, ktoré čakalo na pracovnom stole. Odradová k nemu načmárala súhlas. „Áno.“

Treba ju odpísať, pretože útok Ctených matre je neodvratný a posádku pevnosti nedokážeme ani brániť, ani evakuovať.

Tisícsto Ctihodných matiek a len sily osudu vedeli, koľko akolytiiek, čakateliek a iných sestier padne po jej slovách mŕtvych. Ani nehovoriac o množstve „obyčajných životov“, ktoré prebývajú v tieni Bene Gesseritu.

Napätie vyplývajúce z nutnosti prijímať takéto rozhodnutia spôsobovalo Odradovej nový typ únavy. Únavu duše? A existuje vôbec duša? Na mieste, kam vedomie nedosiahlo, pocítila hlbokú vyčerpanosť. Je ukonaná a ešte raz ukonaná.

Napätie sa prejavovalo dokonca aj u Bellondovej, a tá sa pritom vyžívala v násilí. Iba Tamalanovej sa, podľa všetkého, vyhýbalo, ale Odradová to

zdanie prekukla. Tam dovŕšila vek mimoriadnych pozorovacích schopností, aké očakávali každú sestru, ktorá sa ho dožije. Tam už nezáležalo na ničom okrem postrehov a súdov. Väčšinu z nich sestra ani nevyjadrovala, iba čo sa mihli v podobe letmých zmien jej vráskavej tváre. Tamalanová bola po tieto dni málovravná, a keď hovorila, strohosť jej slov pôsobila až absurdne.

„Už nekupujte lode.“

„Oboznám Šianu.“

„Prejdi Idahove záznamy.“

„Spýtaj sa Murbelly.“

Občas vydávala len pazvuky, akoby nedôverovala slovám, že ju nezradia. A lovkyne neustávali, prečesávali vesmír, pátrali po stopách, ktoré by im naznačili, kde leží Kapitula.

Odradová vo svojich najtajnejších úvahách videla nelode Ctených matre ako korzárov nekonečných morí medzi hviezdami. Nelietali pod vlajkou, na ktorej by sa skvela lebka a skrížené hnáty, ale tá vlajka tam niekde aj tak bola. Nebolo na nich nič romantické. Vražдите a plieňte! Zhromažďujte si poklad v krvi iných. Odčerpajte tú energiu a svoje vraždiace nelode budujte s mechanizmami premazanými krvou.

Nerozumeli, že ak nezmenia kurz, červené mazadlo ich utopí.

V tom ľudskom Rozptyle, z ktorého pochádzajú Ctené matre, nepochybne žijú ľudia plní zúrivosti. Ľudia, ktorí nežijú pre nič iné, len pre jednu fixnú ideu: Skántriť ich!

Vesmír, kde sa takýmto ideám umožnilo voľné šírenie, bol nebezpečný. Kvalitné civilizácie sa vždy postarali, aby takéto myšlienky nenabrali energiu, ba aby sa ani len nestihli zrodiť. A keď sa zjavili, či už pod vplyvom náhody, alebo nehody, bolo ich potrebné okamžite rozptýliť, pretože mali tendenciu nadobúdať vplyv.

Odradová neprestávala žasnúť, že to Ctené matre buď nevedeli, alebo ak aj áno, tak to ignorovali.

„Stopercentné hysteričky,“ označila ich Tamalanová.

„Xenofóbia,“ pokarhala ju Bellondová, ktorá ich vždy opravovala, akoby ju vláda nad archívami vybavila lepším posudzovaním reality.

Obidve majú pravdu, pomyslela si Odradová. Ctené matre sa ozaj správali hystericky. Všetkých zvonku pokladali za nepriateľov. Jediní ľudia, ktorým zjavne dôverovali, aj to iba do istej miery, boli muži, ktorých si sexuálne zotročili. Neprestajne ich skúšali, aspoň podľa Murbelly (jedinej Ctenej matre, ktorú sa nám podarilo zajať), či ich majú ozaj pevne pod kontrolou.

„Občas z číreho rozmaru niekoho eliminujú, iba na výstrahu ostatným.“ To povedala Murbella a jej slová si vynucovali otázku: Zabíjajú nás na výstrahu? Aby všetci videli, čo sa stane tomu, kto sa im vzoprie?

Murbella bola inej mienky: „Vzbudili ste ich záujem. A keď sa to už stalo, nedajú si pokoj, kým vás nezničia.“

Zlikvidujte všetkých zvonku!

Prosté a priame. A to môže byť ich slabosť, ak ju dokážeme správne využiť, pomyslela si Odradová.

Xenofóbia dovedená do absurdity?

Je to dosť možné.

Odradová buchla pästou po pracovnom stole s vedomím, že to gesto uvidia a zaznamenajú sestry, ktoré bez prestávky sledujú správanie Matky predstavenej. A nahlas prehovorila k všadeprítomným kamerám a sestrám, ktoré sa za nimi schovávali.

„Nebudeme vysedávať a vyčkávať v podobe obranných enkláv! Vypásli sme sa, stučneli sme ako Bellondová (a nech sa s tým teraz zhrýza!) v sebaklame, že sa nám podarilo stvoriť nedotknuteľnú spoločnosť a trváce štruktúry.“

Odradová prebehla pohľadom po dôverne známej miestnosti.

„Jednou z našich slabín je toto miesto!“

Posadila sa za pracovný stôl a zamyslela sa nad architektúrou a plánovaním komunit (sic!). Nuž, ako Matka predstavená na to mala právo!

Sesterské komunity málokedy rástli náhodne. Ešte aj keď obsadili už existujúce stavby (ako sa to stalo v starej harkonnenovskej pevnosti na Gammu), zakaždým mali v plánoch ich prebudovanie. Inštalovali potrubnú poštu na posielanie malých balíčkov a správ. Svetlovody a lúčové projektory na prenos šifrovaných slov. Považovali sa za majsterky v zabezpečovaní komunikácie. Najdôležitejšie tajné správy prepravovali akolytky a Ctihodné matky, ktoré slúžili ako kuriérky (odhodlané radšej sa zabiť ako zradiť svoje veliteľky).

Vedela si to predstaviť tam za svojím oknom aj za hranicami tejto planéty – svoju sieť, perfektne zorganizovanú a personálne obsadenú, v ktorej je každá benegesseritka predĺženou rukou ostatných. Tam, kde bolo v hre prežitie Sesterstva, pôsobilo nenarušiteľné jadro lojality. Občas sa vyskytli odpadlíčky, kde-tu dramaticky významné (ako lady Jessica, stará matka Tyrana), no ani tie nepresiahli isté medze. Väčšina porúch mala dočasný charakter.

A to všetko bol vzorec Bene Gesseritu. Čiže slabina.

Odradová pripustila, že v duchu súhlasí s Bellondovej obavami. No nech ma porantá, ak dopustím, aby tieto veci potlačili všetku radosť zo života! Tým by prijali presne to, čo tie vyčíňajúce Ctené matre chcú.

„Lovkyne túžia po našich silných stránkach,“ povedala nahlas Odradová s očami upretými na kamery v strope. Ako dávni divosi, ktorí požírali srdcia nepriateľov. Nuž dobre... niečo im naservírujeme! A až keď bude neskoro, pochopia, že to nedokážu stráviť!

S výnimkou úvodného učenia ušitého na mieru akolytkám a čakateľkám sa Sesterstvo nezvyklo venovať mravoučným prísloviám, ale Odradová mala vlastné: „Niekto sa musí zapriať do pluhu.“ S potutelným úsmevom sa výdatne občerstvená opäť sklonila k práci. Táto miestnosť, toto Sesterstvo sú jej záhradou a treba z nej odstrániť burinu a zasiať do nej nové semená. A ešte pohnojiť. Neslobodno zabudnúť na hnojivo.

Keď som sa podujal viesť ľudstvo po svojej Zlatej ceste, slúbil som mu príučku, ktorú si zapamätajú aj ich kosti. Poznám hlboký vzorec, ktorý ľudia slovami popierajú, no činmi potvrdzujú. Hlásajú, že túžia po bezpečnosti a pokoji, teda po tom, čo označujú ako mier. Ledva to však vypustia z úst, už sejú semená rozbrojov a násilia.

LETO II., BOŽSKÝ IMPERÁTOR

Nazvala ma Pavúčou kráľovnou! Ha!

Veľactená matre sa oprela na mohutnom tróne, ktorý stál na vysokom pódiu. Jej ovisnuté prsníky sa zachveli pri nemom chichote. Vie, čo sa stane, keď ju polapím do svojej pavučiny! Vysajem ju do poslednej kvapky!

Nízka žena s nevýraznou tvárou a nervózne sa pomykávajúcimi svalmi pozrela zvysoka na žltú dlažbu vo svojej audienčnej sieni, kam dopadalo svetlo zo stropného okna. Ležala tam benegesseritská Ctihodná matka v putách zo šigafilu. Zajatkyňa sa ani nepokúšala mykať. Šigafil bol na tieto účely neprekonateľný. Odrezal by jej ruky!

Sieň, v ktorej Veľactená matre sedela, jej vyhovovala rozmermi aj tým, že ju odobrali niekomu inému. Tristo štvorcových metrov bolo tu na Križovatke pôvodne určených pre snemy gildových navigátorov, pričom každý navigátor sa vznášal vo svojej vlastnej obrej nádrži. Zajatkyňa na dlažbe predstavovala v tom megapriestore len drobný bod.

Táto slaboška mi až príliš škodoradostne prezradila, ako ma volá jej takzvaná predstavená!

No aj tak je to pekné ráno, pomyslela si Veľactená matre. Až na tú maličkosť, že na tieto čarodejnice nepôsobia žiadne muky či mentálne sondy. Ako môžete mučiť niekoho, kto si môže hocikedy dobrovolne zvoliť smrť? A aj to robili! Navyše poznali metódy, ako potlačiť bolesť. Prefíkané osoby, tieto primitívky!

A akoby to nestačilo, ešte je aj nafetovaná šerom! Organizmus pod vplyv-

vom tej prekliatej drogy unikol mimo dosahu sond, skôr než sa dal dostatočne preskúmať.

Veľactená matre kývla pobočníčke. Tá štychla do ležiacej Ctihodnej matky nohou a na ďalšie kývnutie uvoľnila šigafilové putá tak, aby sa zajatkyňa mohla ako-tak hýbať.

„Ako sa voláš, dieťa?“ spýtala sa Veľactená matre. Hlas mala chriplavý od staroby a preskakoval jej od falošnej žoviálnosti.

„Volám sa Sabandová.“ Jasný mladý hlas, stále nedotknutý bolesťou sondovania.

„Chcela by si vidieť, ako zajmeme slabého muža a zotročíme ho?“ spýtala sa jej Veľactená matre.

Sabandová poznala správnu odpoveď. Všetky počuli výstrahy. „To radšej zomriem.“ Povedala to pokojne a s pohľadom upretým do tej starej tváre farby sušeného koreňa, ktorý ponechali pridlho na slnku. Babizni v očiach svietili čudné oranžové škvrnky. Znak hnevu, to vedela od svojich proktoriek.

Volné červeno-zlaté rúcho so vzorom čiernych drakov na otvorenej fazóne a pod ním červená priliehavá kombinéza len zvýrazňovali vycivenosť postavy, ktorú zakrývali.

Veľactená matre nepohla ani brvou, hoci jej v mysli opäť zaznelo na adresu týchto čarodejníc: Dopekla s vami! „Akú si mala úlohu na tej ufúlanej planétke, kde sme ťa zajali?“

„Učila som mládež.“

„Obávam sa, že sme nikoho z tej tvojej mládeže neponechali nažive.“ Prečo sa teraz usmieva? Aby ma urazila! Preto!

„Učili ste svoju mládež uctievať tú čarodejnicu Šíanu?“ spýtala sa Veľactená matre.

„Prečo by mala niektorá z nich uctievať sestru? To by sa Šíane nepáčilo.“

„Nepáčilo by sa jej to? Chceš povedať, že ožila a osobne ju poznáš?“

„Poznáme vari iba živých?“

Ako jasne a nebojácne znie hlas tejto mladej čarodejnice. Vyznačovali sa pozoruhodným sebaovládaním, ale ani to ich nemohlo zachrániť. No je zvláštne, ako tento kult Šíany pretrval. Bude ho treba vykoreniť, to zaiste, zničiť presne tak, ako už prebieha zničenie čarodejníc.

Veľactená matre zdvihla malíček na pravej ruke. Čakajúca pobočníčka pristúpila k zajatkyňi s injekciou. Nová droga mladej možno rozviaže jazyk. A možno nie. Nezáleží na tom.

Sabandová sa zmraštila, keď sa jej ihla dotkla krku. O niekoľko sekúnd bola mŕtva. Služobnice odniesli jej telo. Hodia ho ako potravu zajatým Futárom. Niežeby im teraz Futári boli ktovieako užitoční. V zajatí sa nerozmnožovali a neposlúchali ani najobyčajnejšie povely. Zaťato vyčkávali.

„Kde Cvičitelia?“ ozval sa niektorý. Prípadne sa im z humanoidných pyskov rinuli iné nezmyselné slová. Futári boli však zdrojom istých potešení. A v zajatí sa prejavovala aj ich zraniteľnosť. Presne ako u týchto primitívnych čarodejníc. Veď my tú ich skrýšu vypátrame. Je to len otázka času.

Človek, ktorý vyzdvihne banálne a bežné a ukáže ho v novom svetle, môže vyvolať údes. My nechceme, aby sa naše myšlienky menili. Také požiadavky nás ohrozujú. „Ja už všetko, čo je dôležité, poznám!“ hovoríme. Potom príde nositeľ zmeny a odvrhne naše staré predstavy.

ZENSÚFISTICKÝ MAJSTER

Miles Teg sa rád hrával v sadoch okolo Centrály. Keď ho tam Odradová prvý raz vzala, sotva sa batolil. Jedna z jeho najranejších spomienok: má len zo dva roky a už si uvedomuje, že je ghol, aj keď významu toho slova úplne nerozumie.

„Si jedinečné dieťa,“ povedala Odradová. „Vytvorili sme ťa z buniek odobratých veľmi starému mužovi.“

Hoci bol predčasne rozumovo vyspelý a jej slová ho nejasne znepokojili, aj tak ho vtedy viac zaujímalo pobiehanie vo vysokej letnej tráve pod stromami.

Neskôr si k tomu prvému dňu v sadoch pripojil ďalšie, zhromažďoval si ich tak ako dojmy o Odradovej a iných, ktoré ho vyučovali. Dost skoro odhadol, že Odradová má tie výlety rovnako rada ako on.

Raz popoludní, počas svojho štvrtého roku, jej povedal: „Moje obľúbené ročné obdobie je jar.“

„Aj moje.“

Keď mal sedem a už prejavoval mentálnu brilantnosť spojenú s holografickou pamäťou, vďaka ktorej Sesterstvo zverilo jeho predošlému vteleniu také náročné povinnosti, odrazu v sadoch rozoznal miesto, ktoré sa prihovárало niečomu hlboko v jeho vnútri.

Toto bol prvý moment, keď si naozaj uvedomil, že v sebe nosí spomienky, na ktoré si nespomína. Hlboko rozrušený sa obrátil k Odradovej, ktorá tam stála, zaliata svetlom popoludňajšieho slnka, a povedal: „Sú veci, ktoré si nepamätám!“

„Príde deň, keď sa rozepamätáš,“ odvetila.

V tom svetle jej nevidel do tváre a tie slová sa ozvali z hlbokého tieňa, rovnako v ňom ako v Odradovej.

V tom roku začal študovať život bašára Milesa Tega, ktorého bunky boli štartérom jeho nového života. Odradová mu niečo z toho vysvetlila, ukázala mu pritom svoje nechty. „Odškrabla som drobučké vzorky z jeho krku – bunky pokožky. Bolo v nich všetko, čo sme potrebovali, aby sme ňu stvorili.“

Sady v tom roku boli akosi omamnejšie, ovocie v nich rástlo väčšie a ťažšie, včely bzučali takmer freneticky.

„To je tým, že sa púšť dole na juhu rozširuje,“ vysvetlila Odradová. Ruka v ruke kráčali rosným ránom pod obťažkanými jablňami.

Teg sa cez koruny stromov zadíval na juh, slnečné svetlo presvitajúce pomedzi lístie ho nakratučko zhyponotizovalo. O púšti sa už učil a pomyslel si, že na tomto mieste cíti jej váhu.

„Stromy cítia, že sa blíži ich koniec,“ pokračovala Odradová. „V ohrození sa rozmnožovanie živých organizmov zintenzívňuje.“

„Vzdych je veľmi suchý,“ poznamenal Miles. „To asi spôsobuje púšť.“

„Všimol si si, že niektoré listy na okrajoch hnednú a kučeravejú sa? Tento rok ich musíme hojne zavlažovať.“

Páčilo sa mu, že sa s ním málokedy zhovára ako s podriadeným. Väčšinou to bol dialóg rovných. Hnedosť a kučeravosť listov si všimol. Aj to spôsobila púšť.

Hlboko v sade sa ticho započúvali do piesne vtákov a hmyzu. Včely, ktoré opelovali ďatelínu na neďalekej pastvine, si ho prišli preveriť, ale bol označený feromónmi tak ako všetci, ktorí sa voľne pohybovali po Kapitule. Prebzučali okolo neho, zachytili identifikátory a leteli ďalej za svojou kvetinovou prácou.

Jablká. Odradová ukázala na západ. Broskyne. Pozornosť smeroval tam, kam mu kázala. A áno, na východ za pastvinou rástli čerešne. Na konároch videl jarčeky živice.

Semená a mladé výhonky sem dopravili kedysi pôvodné nelode, bolo to asi pred tisícpäťsto rokmi, povedala mu. S láskyplnou starostlivosťou ich tu zasadili.

Teg si vizualizoval ruky prekopávajúce hlinu, jemne potľapkávajúce zem okolo mladých výhonkov, starostlivé zavlažovanie, oplotenie, dobytok, ktorý sa vďaka nemu mohol pásť na divokých lúkach okolo prvých plantáží a budov Kapituly.

V jeho študijných materiáloch sa už objavil aj gigantický červ, ktorého sa Sesterstvu podarilo uniesť z Rakisu. Smrť tohto červa vytvorila tvory zvané piesočný pstruh. Piesočné pstruhy boli príčinou rastu púšte. V týchto

dejinách sa spomínali aj zápisy jeho predošlého vtelenia – muža, ktorého volali len bašár. Významného vojaka, ktorý zahynul, keď Rakis zničili strašné ženy, Ctené matre.

Tega takéto vedomosti fascinovali aj sužovali. Cítil v sebe medzery, miesta, na ktorých by mali byť spomienky. Medzery, ktoré ho oslovovali v snoch. A občas, keď sa zasníval cez deň, pred očami mu vyvstávali tváre. Už-už počul slová. A stávalo sa, že poznal mená vecí skôr, ako mu ich niekto povedal. Najmä mená zbraní.

Vo vedomí mu rástli závažné úvahy. Táto planéta sa zmení na púšť, je to zmena, ktorá sa musela začať, lebo Ctené matre chcú zabiť benegesseritky, ktoré ho vychovávajú.

Ctihodné matky, ktoré ovládali jeho život, v ňom neraz vyvolali úžas – prísne ženy v čiernych rúchach a s modrými očami bez bielok. V dôsledku korenia, hovorili.

Iba Odradová mu dávala najavo niečo, čo si mohol vysvetliť ako úprimnú náklonnosť, a Odradová bola veľmi, veľmi dôležitý človek. Všetci ju oslovovali Matka predstavená a kázala mu, aby ju tak volal aj on vždy, keď spolu nie sú sami v sadoch. Tam ju môže volať matka.

Na rannej prechádzke krátko pred žatvou počas jeho deviateho roku vyšli na tretí pahorok v jablňových sadoch na sever od Centrály a naďabali na plytké údolie bez stromov, kde bujnelo množstvo rôznorodých rastlín. Odradová mu položila dľaň na plece a podržala ho na mieste, odkiaľ mohli obdivovať stupne z čierneho kameňa na kľukatom chodníku, ktorý obklopovala hustá zeleň a drobné kvietky. Mala zvláštnu náladu. Počul jej to v hlase.

„Vlastníctvo je zaujímavá otázka,“ poznamenala. „Vlastníme túto planétu? Vlastní ona nás?“

„Sú tu pekné vône,“ povedal.

Pustila ho a jemne ho potisla pred seba. „Tu sme sadili pre potešenie nosa, Miles. Aromatické byliny. Dôkladne si ich preštuduj a potom si ich vyhládaj, keď sa vrátiš do knižnice. A pokojne na ne stúpaj!“ zavolała, keď sa chcel vyhnúť úponku rastliny na chodníku.

Pevne došliapol na zelené stonky a vdýchol trpkú arómu.

„Boli stvorené, aby sa po nich šliapalo, vtedy sa z nich šíri najviac vône,“ povedala Odradová. „Proktorky ťa učia, ako sa vyrovnávať s nostalgiou. Prezradili ti, že nostalgiu často vyvolá práve čuch?“

„Áno, matka.“ Obzrel sa na miesto, kde pred chvíľou stúpál, a povedal: „To je rozmarín.“

„Ako to vieš?“ zvýšila hlas.

Pokrčil plecami. „Jednoducho viem.“

„To by mohla byť pôvodná spomienka.“ Znelo to potešene.

Ako sa ďalej pohybovali vonným údolím, Odradová znovu prehovorila zamysleným tónom. „Každá planéta má vlastnú povahu, my do nej zakresľujeme vzorce Starej Zeme. Občas vznikne len chabá skica, ale tu sa nám to podarilo.“

Kľakla si a odtrhla vetvičku z ostrozelenej rastliny. Pomliaždila ju v prstoch a prsty mu priložila k nosu. „Šalvia.“

Mala pravdu, ale netušil, odkiaľ sa tá vedomosť v ňom vzala.

„Toto som už mal v jedle. Podobá sa na melanž?“

„Zlepšuje chuť, ale nemení vedomie.“ Postavila sa a zadívala sa naňho zvrchu. „Dobre si toto miesto zapamätaj, Miles. Naše dedičné svety sú preč, ale tu sa nám podarilo znovu nadobudnúť časť našich počiatkov.“

Cítil, že ho chce naučiť niečo dôležité. Opýtal sa jej: „Prečo si sa pýtala, či nás táto planéta vlastní?“

„Moje Sesterstvo verí, že sme iba správkyne pôdy. Vieš, čo je to správca?“

„Roitiro, otec môjho priateľa Jorgiho, je správca. Jorgi hovorí, že jedného dňa sa správkyňou ich plantáže stane jeho najstaršia sestra.“

„Správne. Na niektorých planétach sídlime dlhšie než ktorýkoľvek iný nám známy ľud, ale aj tak sme iba správkyne.“

„Ak nevlastníte Kapitulu, kto ju vlastní?“

„Azda nikto. Moja otázka znie: Ako sme sa navzájom poznačili? Sesterstvo a táto planéta?“

Zdvihol oči k jej tvári, potom ich sklopil a pozrel si na ruky. Poznačuje ho teraz nejako Kapitula?

„Väčšinu znakov máme hlboko v sebe.“ Chytila ho za ruku. „Pod.“ Opusili vonnú priehlbínu, vyštverali sa späť na Roitirovo územie a Odradová celou cestou rozprávala.

„Sesterstvo zriedka zakladá botanické záhrady,“ povedala. „Záhrady musia byť omnoho viac než len potecha pre oči a nos.“

„Zdroj potravy?“

„Áno, predovšetkým nás musia živiť. V záhradách sa pestuje potrava. Aj v tej priehlbine trháme bylinky do kuchyne.“

Cítil, ako jej slová doňho vtekajú a zaplňajú prázdne miesta. Vytušil plány, ktoré obsiahli storočia pred nimi: stromy na stavebné drevo, trámy, ktoré udržia priehradu, rastliny, ktoré spevnia brehy jazier a riek, ochránia hornú vrstvu pôdy pred dažďom a vetrom, udržia morské pobrežie, a dokonca porastú aj vo vode, aby sa v nich mohli rozmnožovať ryby. Bene Gesserit myslel aj na stromy, ktoré raz poskytnú odpočinok v tóni alebo budú vrhať zaujímavé tiene na trávnik.

„Stromy a iné rastliny symbolizujú všetky naše symbiotické vzťahy,“ povedala.

„Symbiotické?“ Bolo to nové slovo.

Vysvetlila mu ho na základe toho, s čím sa už podľa jej vedomia stretol – keď bol s inými zbierať huby.

„Huby nerastú inde ako v spoločnosti priateľských koreňov. Každá má symbiotický vzťah s konkrétnou rastlinou. Navzájom si poskytujú to, čo potrebujú pre rast.“

Zdĺhavo vysvetľovala ďalej a on sa začal nudiť, tak kopol do trsu trávy. No potom si všimol, že naňho opäť upiera ten znepokojivý pohľad. Niečím sa previnil. Prečo sa na niektorú rastlinu smie stúpať a na inú nie?

„Miles! Tráva bráni vetru odnášať vrchnú vrstvu pôdy na rôzne miesta, napríklad na dno riek.“

Ten tón poznal. Bola v ňom výčitka. Sklopil oči k tráve, voči ktorej sa previnil.

„Túto trávu spása náš dobytok. Alebo sú v nej semená, ktoré jedávame v chlebe a iných potravinách. Niektoré trstinové trávy pôsobia ako vetrolamy.“

Aj to už vedel predtým! Skúsil odpútať jej pozornosť a spýtal sa: „Vetrolamy?“

Neusmiala sa a hneď vedel, že sa mýlil, keď sa nazdal, že ju oklame. Rezignovane počúval pokračovanie jej prednášky.

Keď príde púšť, povedala mu, ako posledné sa pravdepodobne pomínie hrozno, vinič s koreňmi siahajúcimi do hĺbky niekoľkých stoviek metrov. Prvé zahynú sady.

„Prečo musia zahynúť?“

„Aby urobili miesto dôležitejšej forme života.“

„Piesočným červom a melanž.“

Videl, ako sa potešila, že pozná vzťah medzi piesočnými červami a korením, bez ktorého Bene Gesserit nemôže jestvovať. Nebol si istý, ako presne funguje tá potreba, ale predstavil si kruh: Piesočný červ vyprodukuje piesočné pstruhy, tie vyprodukujú melanž a zase odznova. Bene Gesserit si z toho kruhu berie, čo potrebuje.

Unavený z toľkého vyučovania jej položil otázku: „Ak toto všetko aj tak zahynie, prečo sa musím v knižnici donekonečna učiť mená týchto rastlín?“

„Lebo si človek a ľudia majú v sebe zakorenenú túžbu klasifikovať, triediť a nálepkovať.“

„Prečo musíme takto pomenúvať veci?“

„Lebo čo pomenujeme, to si privlastníme. Predstierame vlastníctvo, ktoré môže byť mylné a nebezpečné.“

Aha, zase sa vrátila k vlastníctvu.

„Moja ulica, moje jazero, moja planéta,“ pokračovala. „Stále nálepkujem. Nálepka, ktorú dám miestu alebo veci, pritom ani nemusí vydržať po celý